

Л. М. Зайкова, аспірант кафедри цивільного,
господарського та екологічного права
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО ВІДХОДИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Метою наукової статті є встановлення змісту категорії адаптації законодавства України про відходи до законодавства країн ЄС. Система законодавства України про відходи складається із численної кількості законодавчих актів. До системи законодавства України про відходи входять такі законодавчі акти, як Закони України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про поводження з радіоактивними відходами», «Про металобрухт», «Про житлово-комунальні послуги», «Про хімічні джерела струму», «Про ветеринарну медицину», «Про вилучення з обігу, переробку, утилізацію, знищення або подальше використання неякісної та небезпечної продукції», Кодекс України про надра, інші нормативно-правові акти. Встановлено, що охорона довкілля від забруднення відходами визначається статтею 55 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», де наголошено, суб'єктами права власності на відходи мають застосовувати необхідні заходи для зменшення обсягів утворення відходів, їх утилізації, а також знешкодження або розміщення. Підкреслено, що проведення операцій у сфері поводження з відходами можливе тільки за наявності дозволу на здійснення операцій у сфері поводження з відходами на визначених територіях із дотриманням санітарних та екологічних норм. Наголошено, що пріоритетним є спосіб, який забезпечує можливість подальшого використання відходів як вторинної сировини. Зроблено висновок, що відмінність європейської системи поводження з відходами від існуючих українських підходів полягає саме в наявності економічної суті такої системи, яка при цьому будується на принципах зменшення забруднення навколишнього середовища, прагнення до безвідходного виробництва, відповідального ведення бізнесу та ін. Підкреслено, що Угода про асоціацію України з ЄС є істотним поштовхом на шляху до імплементації проєвропейської екологічної політики, яка дозволить відійти від концепції «викачування» коштів з операторів ринку та перейти до створення ефективної системи управління безхазяйними відходами.

Ключові слова: адміністративно-правовий механізм, адаптація законодавства, нагляд, нормативно-правове регулювання, публічне адміністрування, публічний інтерес, суб'єкт господарювання, управління.

L. M. Zaikova. The aspects of adaptation of the legislation of Ukraine on waste for the legislation of the EU

The purpose of the scientific article is to establish the content of the category of adaptation of the legislation of Ukraine on waste to the legislation of the EU countries. The system of legislation of Ukraine on waste consists of many legislative acts. The system of legislation of Ukraine on waste includes such legislative acts as the Laws of Ukraine «On ensuring the sanitary and epidemic welfare of the population», «On the management of radioactive waste», «On scrap metal», «On housing and communal services», «On chemical power sources », “On veterinary medicine”, “On withdrawal from circulation, processing, disposal, destruction or further use of low-quality and hazardous products”, the Subsoil Code of Ukraine, and other regulatory legal acts. It has been established that the protection of the environment from pollution by waste is determined by Article 55 of the Law of Ukraine «On Environmental Protection», which emphasizes that the subjects of ownership of waste should take the necessary measures to reduce the volume of waste generation, their disposal, as well as neutralization or disposal. It is emphasized that carrying out operations in the field of waste management is possible only if there is a permit to carry out operations in the field of waste management in certain areas in compliance with sanitary and environmental standards. It is noted that the priority is the method that provides the possibility of further use of waste as secondary raw materials. It is concluded that the difference between the European waste management system and the existing Ukrainian approaches lies precisely in the presence of the economic essence of such a system, which is based on the principles of reducing environmental pollution, striving for waste-free production, responsible business conduct, etc. It was emphasized that the Association Agreement between Ukraine and the EU is a significant impetus for the implementation of a pro-European environmental policy, which will allow moving away from the concept of “pumping” funds from market operators and moving on to creating an effective system for managing orphan waste.

Keywords: administrative and legal mechanism, adaptation of legislation, supervision, legal regulation, public administration, public interest, enterprise, management.

Постановка проблеми. Важливим фактором становлення національної правової системи України є підписання Угоди про асоціацію [1]. Належне здійснення зазначених документів визначає тривалий процес із забезпечення адаптації чинного національного законодавства України до законодавства ЄС в цілому, і зокрема, законодавства про відходи. Згідно із положеннями Угоди про асоціацію вимагається впровадження цілого комплексу адаптаційних робіт із створення стандартів функціонування суспільства та держави в цілому, і зокрема із управління відходами. Адаптація законодавства України про відходи згідно із

Угодою про асоціацію та Угоди про членство в ЄС, що має забезпечити реалізацію європейських стандартів із здійснення управління різними видами відходів в Україні, до яких відносяться побутові та техногенні, а також інші види відходи.

Метою наукової статті є встановлення змісту категорії адаптації законодавства України про відходи до законодавства країн ЄС.

Стан наукової розробки проблеми. Слід відзначити, що успішність адаптації законодавства України до законодавства ЄС є предметом наукових досліджень як вітчизняних вчених, так і зарубіжних вчених.

Зокрема, ряд вчених спрямовують дослідження на здійснення комплексної наукової розробки процесу феномену адаптації законодавства України до законодавства ЄС на підставі інституційного критерію [2; 3; 4; 5; 6; 7].

Інша друга досліджень, спрямовується на встановлення напрямів адаптації законодавства в окремих сферах суспільного життя України та країн ЄС [8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23]. Зокрема, проблематиці управління побутовими відходами в Україні присвячено наукові праці таких вчених, як М.Г. Кравченко [24; 25; 26; 27], О.О. Павлова, К.О. Павлова [28]; проблематика управління техногенними відходами досліджувалась у наукових працях О.В. Гладія [29], В.М. Плохого [30, с. 180-183], Ю.О. Лєгези, О.В. Пушкіної, І.В. Ільющенко, Ю.І. Тюрі [31, с. 153-157] та ін..

Виклад основного матеріалу. Попри наявність доволі значної кількості наукових публікацій та активізацію науково-практичних розробок проблематики поводження із відходами в Україні єдиної концептуальної політики із адаптації національного законодавства до законодавства країн ЄС і досі не вироблено як в цілому, так і зокрема, у відповідній сфері правовідносин. В цілому процес адаптації розглядається рядом вчених як певний активний процес, що вимагає вжиття дій у сфері нормотворення, усунення негативних проявів регулювання суспільних правовідносин. Так, у дослідженні В. А. Семиченко визначає адаптацію як діяльність, що спрямовується на здобуття позитивних надбань розвитку систему національного законодавства України до стандартів законодавства країн ЄС, так і виявлення негативних результатів такого процесу нормотворення [33, с. 74].

Загальнотеоретичний підхід до розуміння категорії «адаптації законодавства» як форми діяльності, ціллю якої є досягнення гармонійного стану системи національного права, що результативно має підсумок відповідності актів національного законодавства до європейських стандартів [34, с. 15–16].

К.М. Рудой визначає адаптацію законодавства України до законодавства ЄС як диференційоване комплексне поняття, зміст якого полягає у досягненні гармонійного взаємозв'язку між положеннями актів законодавства України та актів законодавства ЄС, що при цьому є пріоритетним напрямом реалізації євроінтеграційних процесів [35, с. 8]. Дещо відмінним є розуміння адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що запропоновано у наукових дослідженнях К. Яценко, де розуміється не лише як гармонізація законодавства, але і розробка та прийняття певного комплексу заходів із їх уніфікації [36, с. 57].

Подібною є трактовка категорії «адаптація законодавства», запроваджена у дослідженнях В. М. Бєсчасного та О. В. Філонова, що пов'язана із дотриманням комплексу організаційно-правових, соціально-економічних заходів, що своєю ціллю переслідують наближення національного законодавства до законодавства ЄС задля його впровадження та належного виконання [37, с. 110].

Отже, спостерігається певний розбіг між розумінням змісту категорії «адаптація законодавства», що сягає від простого відображення та нормативного закріплення європейських стандартів до створення комплексного підходу до вжиття заходів із їх реалізації.

Найбільш повний та обґрунтований підхід до розуміння змісту адаптації законодавства України про відходи до законодавства ЄС про відходи, сформульований у наукових працях О.С. Проневич, що полягає у встановленні нормативного підґрунтя для такої діяльності, тобто підписанні відповідної міжнародної угоди чи договору, на основі якого необхідним є розробка певного комплексу заходів із узгодження актів та положень чинного національного законодавства до європейського законодавства шляхом його зближення, пристосування, трансформації, досягнення відповідності як в цілому, так і зокрема, у регулюванні певних окремих сфер суспільних правовідносин [38, с. 30].

Одним із перших національних нормативно-правових актів, що визначив як пріоритетний напрям розвитку законодавства України є адаптацію до законодавства країн ЄС став Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [39]. Саме в Законі України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV міститься нормативне розуміння категорії «адаптація законодавства» як «процесу приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*» [40]. *Acquis communautaire* (*acquis*) згідно із чинного законодавства України розуміється як правова система ЄС, що складається із законодавства країн ЄС, актів про Спільну зовнішню політику та політику безпеки, а також актів про налагодження співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ (розділ II Закону України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу») [41].

В цьому сенсі заслуговує на підтримку висновок О.С. Проневича про недостатність отождолення категорії *acquis communautaire* із законодавством ЄС [38, с. 31]. Тлумачення змісту євроінтеграційних угод, укладених у процесі набуття членства України у ЄС, зокрема, Угоди про асоціацію [39], Додатків до неї [40], а також Угоди

між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE - Програмі дій з довкілля та клімату [41] та ряду інших, що полягає не у перегляді підходів до структури національної правової системи, а власне про необхідність перегляду змісту ряду ключових нормативно-правових актів, що означає гармонізацію законодавства, а не в цілому правової системи.

Таким чином, доцільно зробити висновок про те, що під адаптацією системи національного законодавства України до системи законодавства країн ЄС необхідно розуміти досягнення такого стану їх відповідності та гармонійності, що здатно забезпечити ефективність управлінських та організаційних процесів в окремих сферах суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 року. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 83
2. Гаряча Ю. П. Механізми державного управління адаптацією національного законодавства до надбань спільноти (acquis communautaire): автореф. дис ... канд. юрид. наук: 25.00.02 / Нац. акад. управління при Президентові України. Київ, 2014. 23 с.
3. Гришак С. В. Теоретичні основи адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Форум права*. 2012. № 4. С. 273–277.
4. Євлевська О. Л. Адаптація законодавства як умова майбутнього членства України в Європейському Союзі. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2009. № 17. С. 118–129
5. Коломоець Т. О., Гришак Т. О. Адаптація інформаційного законодавства України до вимог ЄС як складова сучасного вітчизняного правотворчого процесу : монографія. Дніпропетровськ : НГУ, 2013. 164 с.
6. Проневич О. С. Інституційні засади адаптації законодавства України до acquis communautaire: стан легального закріплення і перспективи вдосконалення. *Право та безпека*. 2016. № 3. С. 32–39.
7. Рудой К.М. Адаптація адміністративного законодавства України у сфері охорони особистих прав громадян до норм Європейського Союзу : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 2004. 214 с.
8. Губанов О. О. Етапи адаптації українського законодавства у сфері публічної служби до acquis communautaire ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Право*. 2017. № 44. Т. 2. С. 20. URL: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/№.44/part_2/6.pdf
9. Губанов О.О. Напрями підвищення ефективності діяльності вітчизняних інституцій, відповідальних за адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби. *Visegrad journal on human rights*. 2017. № 3. С. 69–75. URL: http://vjhr.sk/archive/2017_3/11.pdf
10. Губанов О.О. Правовий статус Центру адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 1. С. 97–102. URL: http://www.pjv.nuoua.od.ua/v1_2018/25.pdf
11. Губанов О. О. Системний підхід під час реалізації адаптації національного законодавства до законодавства ЄС у сфері публічної служби. *Юридичний вісник*. 2017. № 1. С. 168–174. URL: http://www.yurvisnyk.in.ua/v1_2017/30.pdf
12. Губанов О. О. Стандарти публічної служби, закріплені законодавством ЄС, як орієнтир підвищення якості та продуктивності діяльності публічних службовців України. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 67–72.
13. Губанов О. О. Стандарти публічної служби, закріплені законодавством ЄС, як орієнтир підвищення якості та продуктивності діяльності публічних службовців України. *Право і суспільство*. 2017. № 4, ч. 2. С. 67–72.
14. Лондонська конвенція про забруднення моря скидами відходів та інших матеріалів від 29 грудня 1972 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_127
15. Музика-Стефанчук О. А. Порівняльне правознавство та адаптація до законодавства ЄС у галузі прямих податків. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. № 5(05). С. 6–13
16. Музика-Стефанчук О.А. Теорія та практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу : монографія : монографія / Н.М. Ковалко, А.А. Коваленко та ін.; за заг. ред. д.ю.н., проф. О.А.Музики-Стефанчук. Київ : Самміт-Книга, 2016. 263 с.
17. Музика-Стефанчук О. А. Участь європейських та інших міжнародних організацій у процесі управління публічними фінансами. *Право та суспільство*. 2018. № 5. С. 158–163. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/5_2018/part_2/29.pdf
18. Орлеан А. М. Адаптація законодавства України у сфері протидії кіберзлочинності до законодавства Європейського Союзу. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 49. С. 30–38. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/orlean_49.pdf
19. Орлеан А.М. Європейські стандарти щодо забезпечення державою фізичної та психічної недоторканості жертв злочину та свідків. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. № 6. С. 45–53. URL: http://www.earj.org/wp-content/uploads/2016/12/2016_06_EARJ.pdf

20. Стефанчук М. О. Адаптація законодавства України до стандартів європейського союзу у сфері авторського права та суміжних прав. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4 С. 147–149. URL: <http://www.pap.in.ua/index.php/arhiv-vidannja/112>
21. Стефанчук М. О. Перспективи адаптації законодавства України до стандартів ЄС у сфері правового регулювання ідентифікації фізичної особи. *Право України*. 2017. № 8. С. 173–181. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2017_8/pravo_2017_8_s18/
22. Стефанчук М. О. Проблеми та перспективи адаптації законодавства України до законодавства ЄС у сфері обмеження права фізичної особи на свободу пересування. *Юридичний науковий електронний журнал*. №4. 2017 С. 49–52. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2017/13.pdf
23. Легеза Ю., Северин В. Проблеми поведження з техногенними відходами. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2021. № 1. С. 46-52
24. Кравченко М.Г. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС: сучасний стан, проблеми та перспективи. *Адміністративне право і процес*. 2016. № 2 (16). С. 137–146. URL: <http://aplaw.knu.ua/index.php/arkhiv-nomeriv/2-16-2016/item/667-adaptatsiya-zakonodavstva-ukrayiny-do-zakonodavstva-yes-suchasnyy-stand-problemy-ta-perspektyvy-kravchenko-m-h>.
25. Кравченко М. Г. Управління побутовими відходами: європейські вимоги та українські реалії. *Eurasian Academic Research Journal*. 2016. № 6. С. 149–157.
26. Кравченко М. Г. Чи є побутові відходи в Україні майном? Позиція законодавства України та законодавства Європейського Союзу. *Журнал східноєвропейського права*. 2017. № 43. С. 58–66. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/09/kravchenko_43.pdf
27. Кравченко М.Г. Побутові відходи як об'єкт управління у сучасних умовах розвитку Української держави. *Журнал східноєвропейського права*. 2017. № 44. С. 94–104. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/kravchenko_44.pdf
28. Павлова О., Павлов К. Правове регулювання та управління процесом поведження з твердими побутовими відходами в Україні. *Economic journal of Lesya Ukrainka Eastern European National University*. 2019. Vol. 1. №17. С. 76-85.
29. Гладій О. В. Поняття та класифікація техногенних родовищ як об'єкта правовідносин. *Jurnalul juridic national : teorie și practică*. 2016. № 6. С. 23–27.
30. Плохий В.М. Адміністративно-правовий режим поведження з техногенними відходами: постановка проблеми. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2020. № 1(41). С. 180–183
31. Leheza Yu.O., Pushkina O.V., Pliushchenko H.V., Tiuria Yu.I. (2021). Legal regulation of the use of technogenic waste of a mining enterprises in Ukraine
32. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 6. P. 153-157. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2021-6/153>
33. Сокірян М.В. Адміністративно-правові засади апроксимації законодавства України до законодавства ЄС у сфері поведження з відходами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук 12.00.07«Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». ПаАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2018. 19 с.
34. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. 992 с.
35. Рудой К.М. Адаптація адміністративного законодавства України у сфері охорони особистих прав громадян до норм Європейського Союзу : дис... канд. юрид. наук : 12.00.07. Х., 2004. 214 с.
36. Ященко К. Місце гармонізації в процесі адаптації законодавства України до законодавства Європейських Співтовариств. *Український часопис міжнародного права*. 2003. № 1. С. 55–61.
37. Бесчастний В. М. Право Європейського Союзу: навч. посіб. / В. М. Бесчастний, В. П. Філонов, О. В. Філонов, В. М. Субботін; ред.: В. М. Бесчастний. Київ : Знання, 2010. 367 с.
38. Проневич О. С. Адаптація законодавства України до актів *acquis communautaire* у сфері охорони здоров'я: проміжні підсумки. *Журнал східноєвропейського права*. 2018. № 52. С. 24–31.
39. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу : Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
40. Додаток XXX до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони / Мін-во екол. та природн. ресурсів України : офіц. веб-портал. URL: <http://www.menr.gov.ua/index.php/adaptation>
41. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у Програмі ЄС LIFE - Програмі дій з довкілля та клімату: Закон України від 20 вересня 2022 року № 2590-IX. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2590-20#n2>